

Wyrok z dnia 5 maja 1998 r.

II UKN 21/98

Jeżeli w sprawie o rentę inwalidy wojennego, w postępowaniu sądowym została należycie wyjaśniona kwestia braku związku inwalidztwa z działaniami wojennymi, to nieprzytoczenie w uzasadnieniu wyroku podstawy prawnej rozstrzygnięcia, nie stanowi naruszenia przepisów postępowania, które miałyby wpływ na wynik sprawy.

Przewodniczący SSN: Jerzy Kuźniar, Sędziowie SN: Teresa Romer, Stefania Szymańska (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 5 maja 1998 r. sprawy z wniosku Emilian W. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w W. o rentę inwalidzką wojenną, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie z dnia 21 października 1997 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Emilian W., urodzony w 1923 roku, nauczyciel akademicki, wystąpił w maju 1995 r. o rentę inwalidy wojennego. Do wniosku dołączył zaświadczenie wystawione przez Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, że od czerwca 1943 r. do sierpnia 1944 r. służył w Armii Krajowej, zaś od października 1944 r. do marca 1946 r. był „internowany” w ZSRR. Orzeczeniem OKiZ z lipca 1995 r. i WKiZ z października 1995 r. został zaliczony do drugiej grupy inwalidów z ogólnego stanu zdrowia. Natomiast nie stwierdzono inwalidztwa w związku z działaniami wojennymi i pobytem w obozie w ZSRR. Dlatego organ rentowy decyzjami z dnia 16 listopada 1995 r. i 16 lutego 1996 r. wniosek załatwił odmownie. W uzasadnieniu powołano jako podstawę prawną art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatant-

tach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 17, poz. 75) z zaznaczeniem ponadto, że internowanie w ZSRR nie jest uwzględnione w tejże ustawie jako tytuł do renty inwalidy wojennego.

Sąd Wojewódzki rozpoznając sprawę po raz pierwszy dopuścił dowód z opinii biegłych: neuropsychiatry, chirurga-ortopedy, chirurga i ftyzjatri dla ustalenia, czy inwalidztwo wnioskodawcy pozostaje w związku przyczynowym z działaniami wojennymi, a uzyskawszy opinię o braku związku inwalidztwa z tymi działaniami wyrokiem z 11 lipca 1996 r. odwołanie oddalił.

Na skutek apelacji wnioskodawcy, w której domagał się uznania, że uwięzienie w obozach NKWD w okresie październik 1944 r. - marzec 1946 r. było przymusowym pobytem w łagrach i przyznania renty inwalidy wojennego, Sąd Apelacyjny zaskarżony wyrok uchylił i sprawę przekazał Sądowi Wojewódzkiemu do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu podkreślił, że udowodnienie przez wnioskodawcę faktu działalności w szeregach Armii Krajowej oraz uwięzienia w obozach NKWD pozwala na podstawie ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz. U. z 1983 r. Nr 13, poz. 68) oraz ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatanach, rozważyć żądanie w zakresie prawa do renty inwalidy wojennego, po ustaleniu istnienia związku przyczynowego pomiędzy inwalidztwem, a działaniami wojennymi.

Sąd Apelacyjny zlecił dopuszczenie dowodu z łącznej opinii internisty oraz ftyzjatri dla ustalenia, czy istnieje związek przyczynowy pomiędzy inwalidztwem wnioskodawcy, a jego działalnością w szeregach Armii Krajowej i pobytem w obozach NKWD. Jednocześnie podkreślił, iż biegli winni się ustosunkować do dokumentacji lekarskiej zawartej w aktach rentowych oraz sądowych ze zwróceniem uwagi na pogląd dr W.Z., który stwierdził, że „...Przeżycia z okresu pobytu w obozie internowania, a w szczególności stany dystroficzne, zapalenie płuc mogły wpłynąć ujemnie głównie na stan somatyczny...”.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Wojewódzki zgodnie z wytycznymi Sądu Apelacyjnego dopuścił dowód z opinii ftyzjatri dr W.T. oraz internisty dr M.B., którzy dysponując dotychczasową dokumentacją lekarską, uzupełnioną aktualnym zdjęciem rtg klatki piersiowej, tomogramami szczytu prawego płuca i spirograficznym badaniem płuc oraz badaniem przedmiotowym rozpoznali naczyniopochodne uszkodzenie serca w zakresie wydolności krążenia, kamicę pęcherzyka żółciowego, przebyte w 1961 r. wirusowe zapalenie wątroby, przebytą w 1948 r. gruźlicę płuc i

stwierdzili, że wnioskodawca kwalifikuje się do drugiej grupy inwalidów z ogólnego stanu zdrowia, natomiast nie kwalifikuje się do żadnej grupy w związku z działaniami wojennymi.

Sąd Wojewódzki przyjmując opinię biegłych za podstawę rozstrzygnięcia sporu, wyrokiem z dnia 20 maja 1997 r. odwołanie oddalił. W uzasadnieniu ustosunkował się do zebranego materiału dowodowego.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z 21 października 1997 r. oddalił apelację wnioskodawcy. Sąd podkreślił, iż Sąd Wojewódzki ocenił materiał dowodowy w granicach zakreślonych art. 233 KPC. Rozpoznając sprawę po raz pierwszy Sąd Wojewódzki dopuścił dowód z opinii czterech biegłych neurologa, chirurga, ortopedy, fizjotry. Każdy z nich w zakresie swojej specjalności oceniając aktualny stan zdrowia wnioskodawcy, nie znalazł uzasadnienia dla stwierdzenia, że na jego inwalidztwo miały wpływ lata wojny i związane z nią cierpienia. Analizując cały materiał zebrany przez Sąd Wojewódzki należało dojść do wniosku, że nie ma podstawy do stwierdzenia u wnioskodawcy inwalidztwa wojennego. Mimo dużego wyniszczenia w łagrach sowieckich, zebrana starannie przez Sąd Wojewódzki dokumentacja lekarska oraz aktywność zawodowa wnioskodawcy pozwala na ustalenie, że nie spełnia on warunków do uwzględnienia jego żądania. Dowód ze wspólnej opinii biegłych: fizjotry i internisty, przeprowadzony przez Sąd Wojewódzki zgodnie z wytycznymi Sądu Apelacyjnego, pozwolił na ustalenie, iż na inwalidztwo wnioskodawcy miały wpływ przede wszystkim przyczyny samoistne. Jego przekonanie o związku przyczynowym z działaniami wojennymi w świetle cytowanych wyżej opinii należało uznać za subiektywne, które nie może prowadzić do zmiany prawidłowego wyroku. Ostatni dwaj biegli (piąty i szósty) fizjotry i internista dysponowali nie tylko wynikami badania przedmiotowego i obszerną dokumentacją lekarską z lat ubiegłych, ale dodatkowymi badaniami przeprowadzonymi na zlecenie tych biegłych. Biegli zgodnie ocenili, że „suma schorzeń” powodujących inwalidztwo drugiej grupy nie pozostaje w związku przyczynowym z działaniami wojennymi. Na uwagę zasługuje opinia dr T. i M.B. z dnia 26 marca 1997 r., w której podali, że przekonanie wnioskodawcy o inwalidztwie spowodowanym gruźlicą na skutek pobytu w łagrach - jest niesłuszne. Biegli podkreślili, iż „...Nie ma żadnych pozapalnych zmian radiologicznych w płucach czy opłucnej. Gruźlicę wykryta natomiast w roku 1948 w czasie kontrolnych badań radiologicznych, w stadium bezobjawowym. Były to zmiany włókniste w szczycie prawego płuca. Po wykryciu tych zmian wnioskodawca nie był leczony. Również w 1952

r., kiedy wystąpiło krwioplucie i stwierdzono zaostrzenie procesu gruźliczego, nie podjęto leczenia przeciwpłatkowego (karta z leczenia w Poradni Przeciwgruźliczej Akademickiej). Dopiero w 1972 r. zdjęcia rtg płuc wykazują jedynie drobne zmiany guzkowo-włókniste w obu szczytach, poza tym żadnych zmian pozapalnych w płucach i opłucnej nie stwierdzono... Badanie spirograficzne wykonane w dniu 27 lutego 1997 r. wykazało pełną sprawność oddechową płuc, prawie wszystkie parametry wentylacyjne przekraczają znacznie normy przewidziane dla wieku i wzrostu wnioskodawcy..." Biegli ustosunkowali się także do twierdzeń wnioskodawcy, który sugerował, że schorzenie układu trawiennego pozostaje z działaniami wojennymi. Zgodnie uznali, że przebyte w 1961 r. wirusowe zapalenie wątroby nie powoduje obecnie żadnego upośledzenia jej czynności. Wada układu krążenia jest schorzeniem samodzielnym.

W kasacji opartej na podstawie art. 393¹ pkt 1 i 2 KPC wnioskodawca zarzuca: 1) naruszenie art. 12 ust. 3 w związku z art. 3 pkt 1 ustawy o kombatanach, w brzmieniu obwieszczenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 14 listopada 1997 r., Dz. U. Nr 142, poz. 450", 2) naruszenie art. 386 § 6 i art. 328 § 2 w związku z art. 391 KPC i wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Wojewódzkiego i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania „w innym składzie”.

W uzasadnieniu kasacji podniesiono, że wskazani przez Sąd Apelacyjny biegli ograniczyli się w swej łącznej opinii do stwierdzenia jednostek chorobowych występujących u wnioskodawcy i kwalifikujących go do drugiej grupy inwalidów z ogólnego stanu zdrowia i do żadnej grupy inwalidów w związku z działaniami wojennymi. Tymczasem ten dowód, według zaleceń Sądu Apelacyjnego miał rozstrzygnąć kwestię, czy na skutek ogólnego wyniszczenia organizmu (dystrofii) nie ujawniły się w późniejszym okresie choroby, mające związek z pobytem w sowieckim obozie „dla internowanych” żołnierzy Armii Krajowej, w którym przebywał do marca 1946 r. Biegli nie rozważyli jaki wpływ na stan zdrowia wnioskodawcy miał pobyt w obozie „dla internowanych”, a ograniczyli się tylko do okresu objętego działaniami wojennymi. Według zaleceń Sądu Apelacyjnego ponadto biegli mieli również ustosunkować się do dokumentacji lekarskiej zawartej w aktach sądowych i opisanej szczegółowo przez Sąd Apelacyjny w wyroku z dnia 27 listopada 1996 r. Ta dokumentacja lekarska zawiera, między innymi, stwierdzenie dr nauk medycznych Sergiusza B., że z powodu ciężkiego obustronnego zapalenia płuc nastąpiło wyniszczenie organizmu

wnioskodawcy, zaświadczenie dr Jadwigi M., z którego wynika, że wnioskodawca zachorował na gruźlicę płuc z krwotokami w 1945 r. i leczenie podjął w Poradni Przeciwgruźliczej zaraz po powrocie do Kraju. Zalecenia wydane przez Sąd Apelacyjny w trybie art. 386 KPC wiążą zarówno Sąd pierwszej instancji, jak i Sąd drugiej instancji przy ponownym rozpoznaniu. Tymczasem Sąd Apelacyjny wydał zaskarżony wyrok z naruszeniem tego przepisu, nie uwzględniając własnych wytycznych z poprzednio wydanego wyroku, jak również naruszył przepis art. 328 § 2 KPC w związku z art. 391 KPC nie podając podstawy prawnej wyroku.

Reasumując wnoszący kasację stwierdza, że posiada uprawnienia kombatanckie, a jego inwalidztwo powstało w związku z pobytem w obozie „dla internowanych” i uprawnia go do uzyskania statusu inwalidy wojennego. Mimo to, Sąd Apelacyjny nie ocenił wyroku Sądu Wojewódzkiego w aspekcie „art. 12 ust. 3 ustawy o kombatantach”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja wnioskodawcy jest pozbawiona usprawiedliwionych podstaw i dlatego podlega oddaleniu na mocy art. 393¹² KPC.

Wbrew zarzutom podniesionym w kasacji, Sąd Wojewódzki w ponownym postępowaniu uzupełnił postępowanie dowodowe zgodnie z zaleceniami Sądu Apelacyjnego zawartymi w wyroku tego Sądu z 27 listopada 1996 r. Sąd Wojewódzki zasięgnął bowiem łącznej opinii od biegłych sądowych internisty oraz fizjatri, a więc lekarzy właściwych specjalności z uwagi na schorzenia powodujące inwalidztwo wnioskodawcy. Biegli dysponowali dokumentacją z dotychczasowego jego leczenia, a także wynikami dodatkowych badań specjalistycznych wykonanych na ich polecenie. Tak uzupełniony materiał dowodowy upoważniał Sąd Wojewódzki do ustalenia, że inwalidztwo wnioskodawcy spowodowane jest schorzeniami o charakterze samoistnym i nie pozostaje w związku z jego działalnością w okresie działań wojennych, a następnie z pobytem w obozach na terenie b. ZSRR.

Wyniki uzupełniającego postępowania dowodowego zostały także w sposób wnikliwy ocenione przez Sąd Apelacyjny, o czym świadczą motywy zaskarżonego wyroku, w których wskazano na odpowiednie argumenty lekarzy biegłych sądowych przemawiające za brakiem powiązania inwalidztwa wnioskodawcy z jego działalnością w okresie działań wojennych i pobytem w obozach na terenie b. ZSRR do marca

1946 r. [...]. Przeprowadzone uzupełniające postępowanie dowodowe nie potwierdziło stanowiska lekarza biegłego sądowego-neurologa dr Z., że „przeżycia w okresie pobytu w obozie „internowania”, a w szczególności stany dystroficzne i zapalenie płuc mogły wpłynąć ujemnie głównie na stan somatyczny”, co - między innymi - było przyczyną uchylenia przez Sąd Apelacyjny wyroku Sądu Wojewódzkiego z 11 lipca 1996 r. W tym stanie pozbawiony słuszności jest zarzut naruszenia przez Sąd Apelacyjny art. 386 § 6 KPC.

Jeżeli zaś chodzi o zarzut naruszenia przez Sąd Apelacyjny art. 328 § 2 w związku z art. 391 KPC, tj. niewskazania podstawy prawnej rozstrzygnięcia (wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa), to należy zaznaczyć, iż nie miało to żadnego wpływu na wynik sprawy. Zgodnie z art. 393¹ pkt 2 KPC kasację można oprzeć na naruszeniu przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Spór w sprawie sprowadzał się do tego, czy istnieją podstawy do ustalenia, że inwalidztwo wnioskodawcy pozostaje w związku z jego udziałem w czasie działań wojennych i pobytem w obozach na terenie b. ZSRR, w których został osadzony z uwagi na tę działalność, a ta kwestia została rozstrzygnięta prawidłowo przez oba Sądy.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy stwierdza, iż pozbawiony jest słuszności zarzut naruszenia prawa materialnego, tj. art. 12 ust. 3 w związku z art. 3 pkt 1 ustawy z 24 stycznia 1991 r. o kombatantach. Z tych względów należało orzec jak w sentencji wyroku.

=====